

за схемою Брінтона виглядають так: поміркований етап – консервативний «термідор» – революційне повстання – радикальний етап – революційний «термідор». У часи незалежності маємо теж кілька каскадів революції. Розглянемо ту ж Революцію Гідності. Маємо етап повстання з кривавим римейком (перший етап) – правління поміркованих (прихід до влади П. Порошенка) (другий етап), з утриманням балансу між радикалами та консерваторами – і перехід (в кілька років) до етапу «термідору» (четвертий етап), коли є запит на «тверду руку» шляхом легітимних виборів, а отже, обрання нового президента, оскільки суспільство розуміє небезпеку «третього майдану» і втомлене від хаосу, війни та зубожіння.

Хоч як не розвивалися б історичні події надалі, українству варто зрозуміти, що час уже відмовитися від революційності як способу розв’язання проблем, бо ж і український, і світовий досвід показують, що революції не завжди розв’язують суспільні проблеми. А ціна революції – висока. За Помаранчеву революцію та Революцію Гідності довелося заплатити кров’ю. Ці революції мало що змінили, хіба що призвели до ротації олігархічних еліт. Отож, Україні потрібна еволюція.

Джерела та література

1. Кралюк П. Марево революції. Тернопіль: Навчальна книга – Богдан. 2017. 304 с.
2. Brinton C. The Anatomy of Revolution. New York. Vintage. 1965. 320 p.
3. Coldstone Jack A. Revolutions. Teoretical, Comporative and Historical Studies. Harcourt Brace College Publishers. 1994. 336 p.

ЗБЕРЕЖЕННЯ ІСТОРИЧНОЇ ПАМ’ЯТІ БУЗЬКИХ ГОЛЄНДРІВ: ДОСВІД МІЖНАРОДНОЇ СПІВПРАЦІ НА ВОЛИНІ

Костюк Михайло

У статті висвітлюється досвід міжнародної співпраці Луцького національного технічного університету, Рівненської територіальної громади Ковельського району Волинської області та Товариства бузьких голєндрів з Німеччини у питанні збереження історичної пам’яті етнічної групи бузьких голєндрів.

Ключові слова: *Волинь, голєндри, меморіальні знаки, історична пам’ять, співпраця.*

У поліетнічній історії Волині XIX – першої половини XX ст. наявна невелика за чисельністю, але цікава своєю своєрідністю етнічна група бузьких голєндрів. Питання їхнього походження і дотепер залишається дискусійним, хоча, на нашу думку, вони мають голландсько-німецьке коріння.

Перші поселення бузьких голендрів у Волинській губернії з'явилися на землях Гушанської волості Ковельського повіту неподалік Західного Бугу. На рубежі XIX–XX ст. у голендерських поселеннях стала гострою проблемою нестача земель. Тому голендри почали орендувати і купувати земельні ділянки в інших місцевостях Волині, зокрема у Володимирському та Луцькому повітах. Інша ж їх частина в період проведення Столипінської аграрної реформи переселилася незадовго до початку Першої світової війни до Східного Сибіру.

Після початку Другої світової війни на підставі радянсько-німецької угоди від 16 листопада 1939 р. переважну більшість бузьких голендрів, що проживали на Волині, як осіб німецької національності, було переселено на територію Західної Польщі у район Вартегау. В кінці Другої світової війни з наближенням радянських військ вони перемістилися у різні регіони Німеччини.

Сьогодні більшість бузьких голендрів та їхніх нащадків проживають у ФРН. 6 листопада 2009 р. вони заснували Товариство «Материнська колонія Нойдорф та дочірні колонії» («Mutterkolonie Neudorf und Tochterkolonien e. V.»), скорочено – «Товариство бузьких голендрів». Поряд із вивченням і популяризацією історії своєї етнічної групи, одним із пріоритетних завдань Товариство визначило також збереження історичної пам'яті про неї та її увічнення в різних формах. З цією метою рада Товариства вирішила заручитися підтримкою волинських науковців та керівництва тих сільських рад, на території яких свого часу існували поселення бузьких голендрів. Партнерами німецького Товариства з української сторони стала кафедра соціогуманітарних технологій Луцького національного технічного університету (далі – ЛНТУ) та сільські ради сіл Рівне та Забужжя Любомльського району Волинської області (сьогодні ці населені пункти входять до об'єднаної Рівненської територіальної громади Ковельського району). Між Товариством бузьких голендрів та українськими партнерами було укладено договори про співпрацю.

Одним із найуспішніших проєктів, спрямованих на збереження історичної пам'яті про етнічну групу бузьких голендрів, стало святкування у 2017 р. 400-річного ювілею заснування перших голендерських поселень на Західному Бугу. Відзначення ювілею вимагало значної організаторської роботи, яка розпочалася задовго до самих святкувань. Зважаючи на те, що поселення голендрів розташовувалися на обох берегах Західного Бугу в межах трьох держав – України, Польщі та Білорусі, – рада німецького Товариства заручилася також підтримкою місцевих органів влади гміни Славатиче Більського повіту Люблінського воєводства у Польщі та сільради Домачево Берестейського району Берестейської області Білорусі. Так проєкт святкування ювілею став міжнародним.

На Волині у підготовчих роботах до святкування ювілею всі три сторони виконували свій конкретний обсяг робіт. Науковці-історики ЛНТУ забезпечили

обґрунтування історичної достовірності майбутнього ювілею, допомогли розробити ескізи меморіальних знаків, передбачених для встановлення у селах Рівне і Забужжя, забезпечили їх виготовлення, організували доставку до місць встановлення, забезпечили переклади на німецьку й українську мову, склали програму святкувань, закупили відповідні сувеніри для гостей та ін. Сільські ради взяли на себе зобов'язання виділити місця для встановлення меморіальних знаків, забезпечили їх монтаж, допомогли організувати нічліг та харчування гостей ювілею, спільно з педагогічними колективами місцевих шкіл підготували сценарії святкових заходів та організували їх проведення. Німецьке Товариство, зі свого боку, акумулювало кошти для фінансування необхідних витрат, пов'язаних із підготовкою та проведенням ювілейних торжеств, а також реєстрацію гостей і забезпечення їх автобусним транспортом.

Саме святкування ювілею проходило 2–5 червня 2017 р. Окрім місцевих жителів відповідних громад, у святкових заходах взяли участь делегації голендрів з Німеччини та Сибіру. Всі учасники святкувань відзначали їх насичену, цікаву і пізнавальну програму. Наслідком копіткої підготовчої роботи міжнародного колективу одностудійців стала поява у трьох країнах (Україні, Польщі та Білорусі) п'яти пам'ятних знаків, що увічнюють історію етнічної групи бузьких голендрів. Три з них – на території Волині. Вони стали новими туристичними об'єктами, які дають можливість створити у майбутньому міжнародний туристичний маршрут і сприяти розвитку етнічного туризму в регіоні. Крім цього, позитивний досвід збереження історичної пам'яті етнічної групи бузьких голендрів на Волині був проаналізований і відображений у наукових публікаціях [3, 4], а також в окремих друкованих виданнях кількома мовами [1, 2, 5, 6], які стали продовженням співпраці між науковцями ЛНТУ та Товариством бузьких голендрів. Успішна реалізація цього проєкту надихнула до розробки нових. На жаль, епідемія коронавірусу та повномасштабна російська агресія на певний час відтермінували їх реалізацію, але українсько-німецькі партнери навіть в умовах війни не припинили співпраці і мають тверді наміри втілити нові проєкти у життя.

Джерела та література

1. 10 років Товариству бузьких голендрів. Товариство материнської колонії Нойдорф-Нойбров та дочірніх колоній (2009–2019). Луцьк, 2021. 44 с.
2. Костюк М. П. Бузькие голендры. 400 лет первых поселений на Западном Буге. Луцьк: ІВВ Луцького НТУ, 2018. 26 с.
3. Костюк М. П. Ювілей бузьких голендрів: 400-річчя заснування перших колоній на Західному Бугу. *Питання німецької історії: зб. наук. пр.* / відп. ред. Н. В. Венгер. Дніпропетровськ: РВВ ДНУ, 2017. С. 105–114.

4. Костюк М. Святкування 400-річчя перших поселень бузьких голендрів у селах Рівне та Забужжя Любомльського району. *Минуле і сучасне Волині та Полісся. Любомль та Любомльщина в українській та європейській історії: науковий збірник. Випуск 63. Матеріали Міжнародної історико-краєзнавчої конференції (м. Любомль. 24–25 жовтня 2017 р.)* / упоряд. Г. Бондаренко, О. Остапук, А. Силук. Луцьк, 2017. С. 142–146.
5. 10 Jahre Bugholendry e. V. Verein Mutterkolonie Neudorf und Tochterkolonien (2009–2019). Lutsk, 2019. 44 s.
6. 10 Lat Bugholendry e. V. Stowarzyszenie macierzystej kolonii Nejdorf-Nejbrow i kolonii wtórnych (2009–2019). Łuck, 2021. 44 s.

ОФІЦІЙНА РАДЯНСЬКА ЛІТЕРАТУРНА ЕЛІТА ДОНЕЧЧИНИ У 1950–1960-ТІ РР.: ПРОЯВИ УКРАЇНСЬКОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ ЧЕРЕЗ ПАМ'ЯТЬ ПРО МИНУЛЕ

Стуканова Юлія

Проаналізовано прояви української ідентичності у середовищі офіційних літераторів Донецчини у 1950–1960-ті рр. на прикладі Павла Байдебури та Андрія Клоччі. На основі спогадів сучасників та інших матеріалів робиться висновок, що літератори шукали оперття на пам'яттєві смисли у підтвердженні української ідентичності.

Ключові слова: українська ідентичність, колективна пам'ять, пам'ять про минуле, офіційні радянські письменники, письменники Донецчини.

Польська соціологиня Барбара Шацька серед основних функцій пам'яті про минуле називає функцію ідентичності [15, 50]. На суспільному рівні (колективна) пам'ять потрійно сприяє формуванню групової ідентичності: як усвідомлення спільного минулого, як культивування спільних для групи вартостей та як усвідомлення себе «іншими» на основі притаманної групі «мови», що утворюється через обмін символами [15, 50–51]. Сутнісно мета колективної пам'яті – захист і збереження групової ідентичності, її цінностей. Існує безпосередній зв'язок між колективною пам'яттю та груповою ідентичністю: ідентичність є закоріненою у пам'ять (спільне історичне минуле є фактором ідентифікації з певною групою), але водночас від обраної ідентичності залежить те, що та як люди пам'ятають (ким себе вважають) [9, 176].

У пропонованій розвідці авторка аналізує прояви української ідентичності офіційних радянських письменників Донецчини у 1950–1960-ті рр., яку вони відтворювали через (три) вказані вище форми функціонування пам'яті про минуле.